

Ungas röster om tystnadskultur och trygghet i skolan

Uppsala, maj 2023

Region Uppsala

”Prata mer om det överlag så att det känns naturligt, för nu pratas det inte så mycket om det”

Tjej

”Vuxna skulle kunna fråga hur ens dag har varit och visa att de bryr sig”

Tjej

”Man behöver prata om det här oftare i vardagen”

Kille

*”Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet.
Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.”*

Barnkonventionen – kapitel 12

FÖRORD

”Man behöver prata om det här oftare i vardagen”

Ungas röster om tystnadskultur och trygghet i skolan är en viktig pusselbit i det trygghetsskapande och våldsförebyggande arbetet i Uppsala län. För att få en bättre överblick, kunskap och vägledning till vad vi vuxna behöver prioritera och genomföra för ungas trygghet och vardag har nästan 1000 ungdomar i Uppsala län fått tycka till.

Många unga uppger att det finns en tystnadskultur både i och utanför skolan på grund av rädsla för konsekvenser eller hot. Som en elev uttryckte det; *”Om andra får reda på att du pratar med en vuxen kommer du att bli mobbad. Du är även en snitch och pussy då”*.

Det framkommer tydligt att unga vill att vi vuxna ska ta oss tid att lyssna på det de har att berätta, men utan att bli arga och dömande.

Att en stor andel unga har tilltro till att vuxna kan hjälpa till att lösa problem som uppkommer är mycket positivt. De lyfter fram att de vill bli tillfrågade och vara involverade i att hitta lösningar.

Både vuxna och barn kan göra skillnad genom att vara aktiva åskådare. Det kan handla om att ingripa före, under eller efter en våldshändelse eller att bryta en tystnadskultur och skapa en miljö där även allt våld tas på allvar. Det handlar inte bara om att vara en aktiv åskådare i stunden, utan att lära sig att ingripa så tidigt som möjligt redan vid skämt och kommentarer som inte är okej.

Vi hoppas att ungas medskick kan inspirera till att fortsätta arbetet för att öka ungas trygghet och framtidstro. Trygghet är inte bara en känsla - det är en rättighet för alla barn att växa upp under trygga omständigheter. Det är vuxnas ansvar och vi behöver alla hjälpas åt.

Carina Hesse Bolin
Verksamhetschef Hälsoäventyret
Region Uppsala

Richard Hedström
Områdespolis Lpo Enköping/Håbo
Region Mitt

Sabina Carlsson
Samordnare i arbetet mot
mäns våld mot kvinnor
Länsstyrelsen Uppsala län

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD.....	02
OM HÄLSOÄVENTYRET	04
OM UNDERSÖKNINGEN	05
SAMMANFATTNING	07
RESULTAT	09
<i>Om du ser någon bli retad eller knuffad, skulle du:</i>	<i>09</i>
<i>Om du upptäcker någon som skickar oönskade bilder eller sprider rykten, skulle du:</i>	<i>11</i>
<i>Om du ser någon bli tafsad på, skulle du:</i>	<i>13</i>
<i>Unga vänder sig inte alltid till vuxna om hjälp, vad tror du det beror på?</i>	<i>15</i>
<i>Vad skulle göra det lättare att berätta för vuxna?</i>	<i>17</i>
<i>Vad tror du att vuxna gör om de får reda på att något har hänt?</i>	<i>19</i>
<i>Om du tänker tillbaka, var det lättare eller svårare att berätta för vuxna?</i>	<i>21</i>
<i>Vad tror du att det beror på?</i>	<i>22</i>
<i>Om du skulle berätta för en vuxen, vem eller vilka skulle du berätta det för?.....</i>	<i>23</i>
<i>Om du såg ett brott, vad tror du att du skulle göra?</i>	<i>25</i>
<i>Vad skulle få dig att tveka att göra något?.....</i>	<i>27</i>
<i>Vad tror du kan hindra någon från att göra en polisanmälan?</i>	<i>29</i>
<i>Känner du till att det är olagligt att hindra någon från att anmäla ett brott eller vittna?.....</i>	<i>31</i>
<i>Känner du till vad medling med anledning av brott är?.....</i>	<i>32</i>
<i>Kan vuxna göra något mer för att du ska känna dig trygg att berätta om ett brott eller en kränkning?</i>	<i>33</i>
UNGDOMAR VILL	36
AVSLUTANDE ORD	37
TIPS PÅ MER INFORMATION	38

OM HÄLSOÄVENTYRET

Hälsoäventyret är en hälsofrämjande, pedagogisk verksamhet som tillhör enheten för forskning, utveckling och utbildning (FoUU) inom förvaltningen Nära vård och hälsa, Region Uppsala.

Sedan starten år 2001 har Hälsoäventyret kontinuerligt arbetat hälsofrämjande och förebyggande med att stärka barn och ungdomars hälsa genom att verka som undervisnings-, utbildnings- och metodutvecklingsenhet.

Verksamheten är en metodstödjande resurs och ett komplement till skolans hälsoundervisning. Undervisningen bygger på att ge insikt och förståelse för sambanden mellan kropp, hälsa, levnadsvanor och miljö.

Hälsoäventyret medverkar i utvecklingsprojekt och utbildningssatsningar för olika målgrupper samt samverkar med andra aktörer kring fördjupade lägesbilder – i nära dialog med länets unga.

Hälsoäventyrets uppdrag innebär att erbjuda hälsoundervisning med teman som handlar om kroppen, sömn, stress, tobak, alkohol, kärlek och sexualitet till grundskolans elever i länet.

Vidare innebär uppdraget att sprida kunskap om vikten av en god hälsa och arbeta med unga människors attityder, värderingar och handlingsmönster när det gäller ställningstaganden som är av positiv betydelse för deras hälsa.

Verksamheten baseras på att uppleva, experimentera, inspirera och aktivera alla sinnen i en spännande, interaktiv miljö och med speciellt framtagna rekvisita.

Hälsoäventyret är mötesplatsen där ledorden prat, skratt, lek och allvar genomsyrar verksamheten.

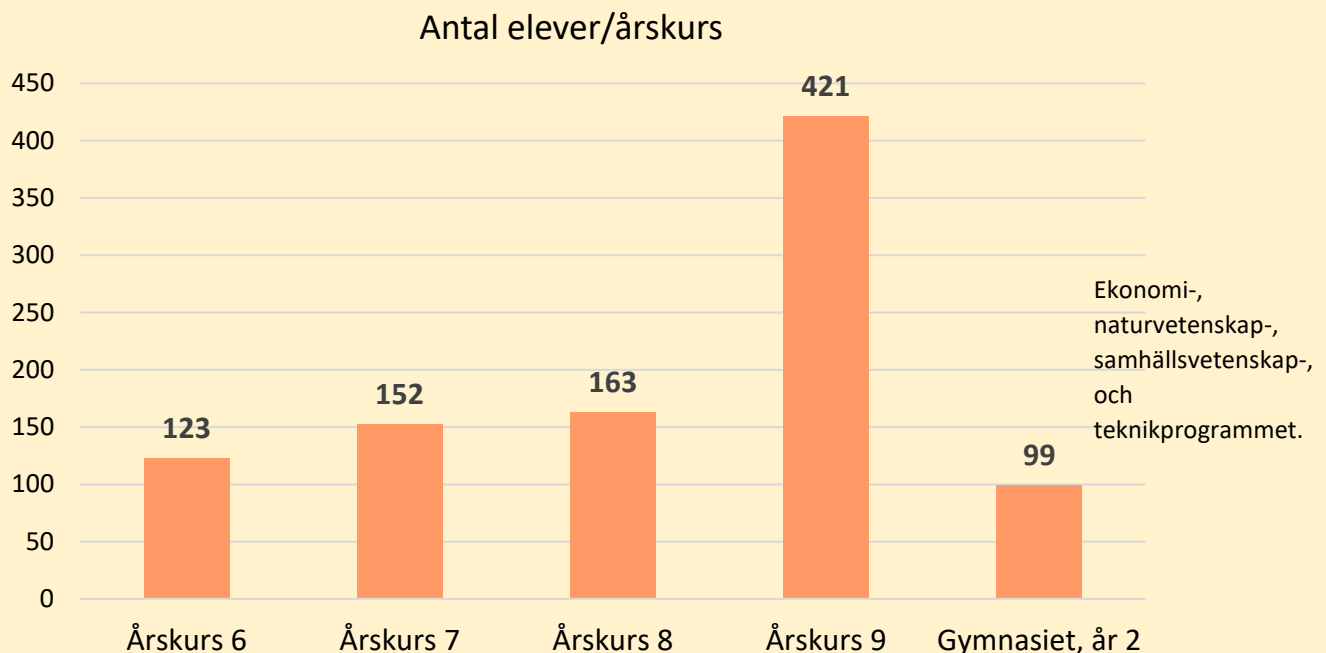
OM UNDERSÖKNINGEN

Undersökningen *”Ungas röster om tystnadskultur och trygghet i skolan”* ingår som en del i det trygghetsskapande och våldsförebyggande arbetet i Uppsala län. Denna undersökning har Hälsoäventyret genomfört i samverkan med Polisen Region Mitt och Länsstyrelsen Uppsala län.

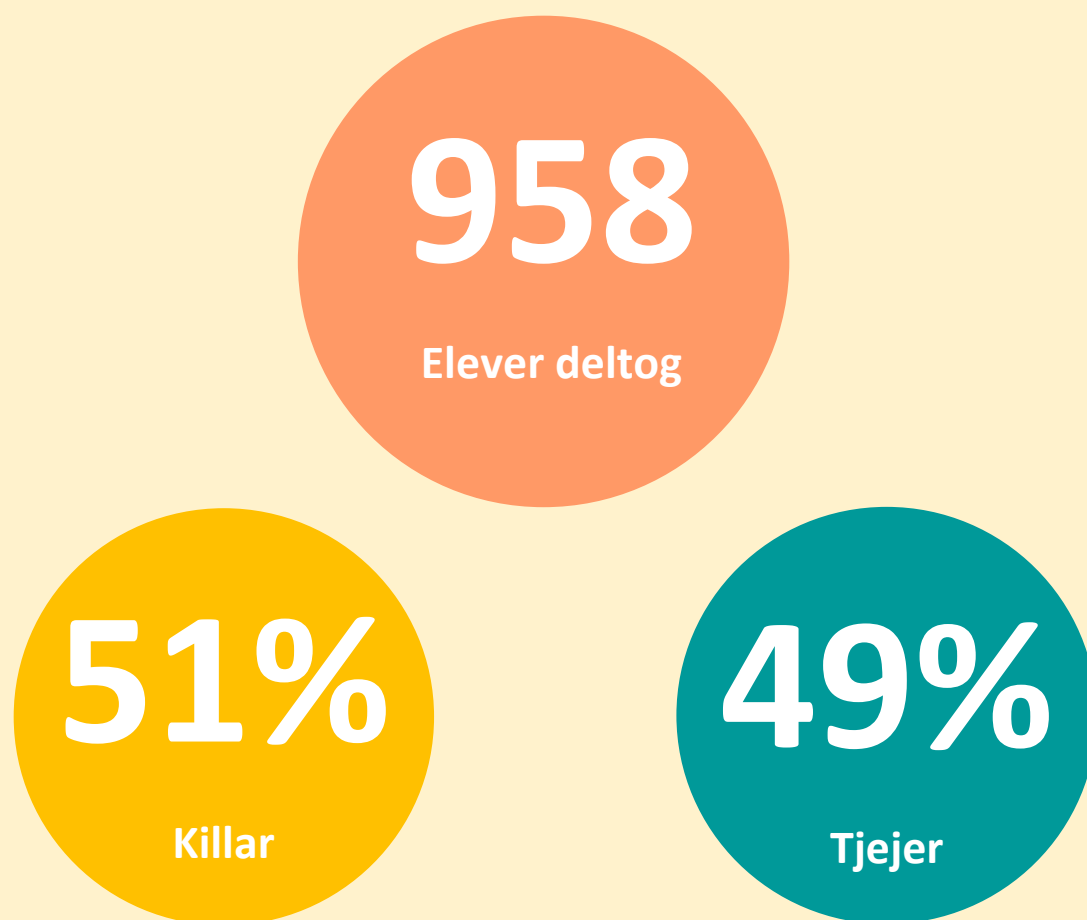
Syftet med undersökningen är att ta del av elevernas syn på trygghet och vad som kan göras för att öka den.

Under hösten 2022 genomfördes en enkätundersökning elever från Håbo, Knivsta, Tierps, Uppsala och Östhammars kommun. Totalt svarade 958 elever på undersökningen.

Resultatet ska ses som en temperaturmätning; ett nuläge om hur unga ser på tystnadskultur och trygghet. Undersökningen gör inte anspråk på att vara uttömmande utan förhoppningen är mer att inspirera till fortsatt arbete inom området.

OM UNDERSÖKNINGEN

Eleverna fick ange om de identifierar sig som kille, tjej eller vare sig som kille eller tjej. Det är en jämn könsfördelning mellan killar och tjejer i elevunderlaget. Andelen som angett att de inte identifierar sig som kille eller tjej är en liten grupp (19 elever) och underlaget är för begränsat för att ge utslag på resultatet, därför redovisas inte dessa svar separat. Där det är relevant redovisas skillnader mellan killar och tjejer.

Rubrikerna visar hur frågorna har ställts, samtliga frågor presenteras i rapporten. Enkätfrågorna har pilottestats av elever och därefter reviderats. Vissa av frågorna har eleverna fått kryssa för olika svarsalternativ och där presenteras svaren i diagram. Där eleverna har fått skriva fritextsvar har en innehållsanalys gjorts och vanligast förekommande ord har sammanställts. Utifrån det har ordmoln skapats och citat som är representativa har plockats ut.

SAMMANFATTNING

Det räcker långt att bara fråga hur unga mår och lyssna på svaret

Ungas svar handlar framför allt om att vuxna ska ta sig tid att lyssna och inte agera för snabbt om de berättar att något har hänt. En stor andel unga har tilltro till att vuxna kan hjälpa till att lösa problemet men vill bli tillfrågade och involverade i att hitta lösningar.

Unga svarar att de helst berättar för föräldrar/vårdnadshavare när något har hänt. Näst vanligast är att berätta för syskon. Lärare är den yrkeskategori på skolan som de flesta skulle välja att berätta för, därefter följer kurator och annan skolpersonal.

Agerande – skillnad mellan könen

Tjejer skulle i högre utsträckning berätta för en vuxen om de såg någon bli utsatt för någon form av våld eller brott. I samma situationer anger något fler killar att de skulle gå därifrån eller inte göra något.

Fånga upp olikheterna!

En högre andel tjejer oroar sig för att bli inblandade eller utsättas för konsekvenser. Fler killar än tjejer svarar att de skulle tveka på grund av att de inte bryr sig.

Motverka rädsla genom ökad trygghet

Vanligast förekommande svar på vad som kan hindra någon från att göra en polisanmälan handlar om rädsla. Rädsla för konsekvenser eller hot.

UNGA VILL ATT VUXNA

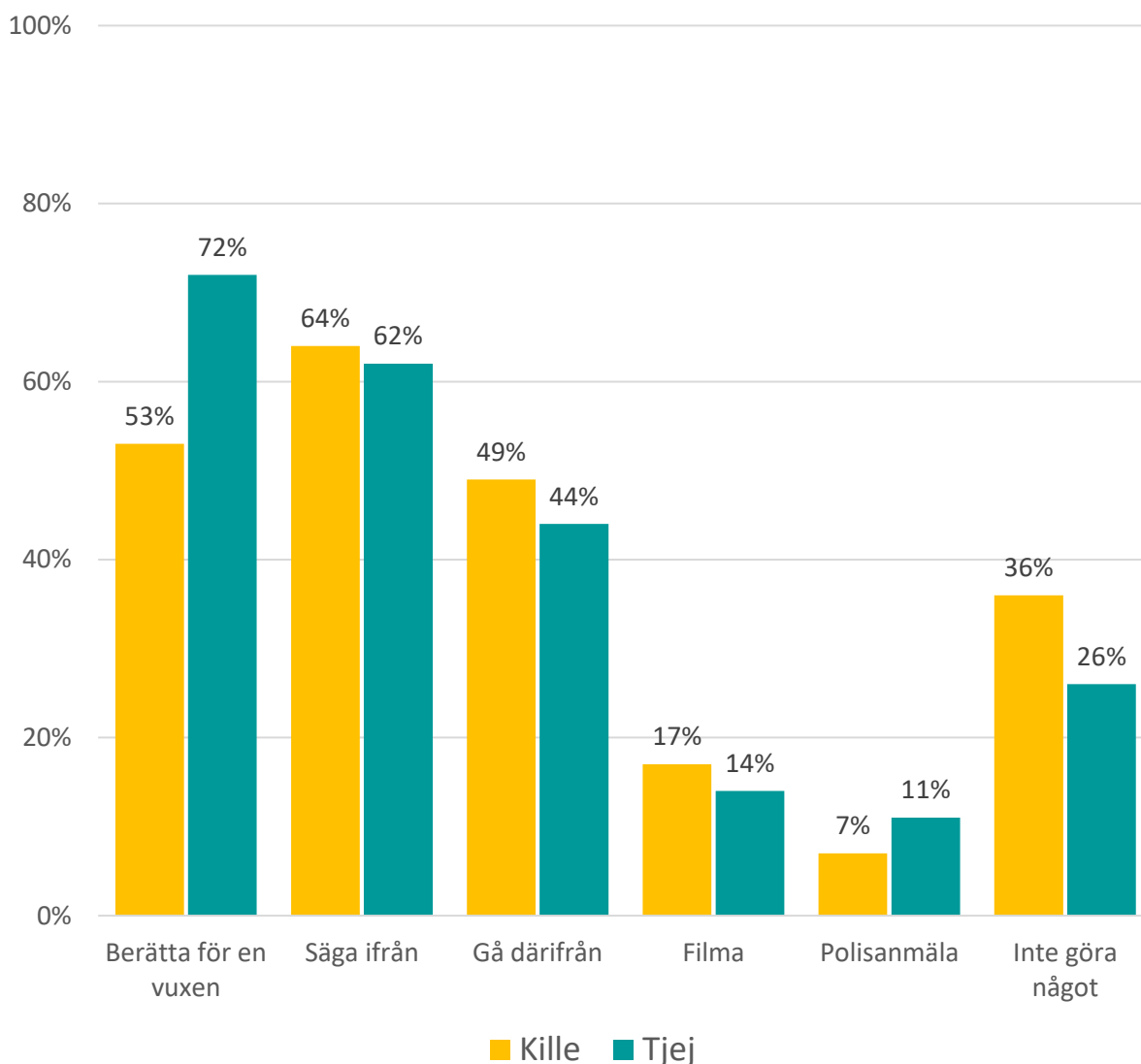
- möjliggör samtal
- lyssnar
- bygger relationer
- signalerar att de finns där vid behov
- håller sin tystnadsplikt
- i samråd med unga bestämmer vad som är nästa steg
- visar att de unga kan lita på dem
- inte blir arga
- inte dömer
- får unga att känna sig mer trygga
- kan ta emot information anonymt

RESULTAT

Om du ser någon bli retad eller knuffad, skulle du:

Eleverna kryssade för vad de skulle göra om de såg någon bli knuffad eller retad. Tjejer skulle i högre utsträckning berätta för en vuxen om de såg någon bli knuffad och/eller retad. Det är något fler killar som skulle gå därifrån eller inte göra något. En låg andel anger att de skulle polisanmäla att någon blir knuffad eller retad, några fler tjejer än killar. Det skulle kunna tyda på att det inte anses vara ett allvarligt brott. På denna fråga kunde eleverna markera flera svarsalternativ och skriva egna förslag.

Om du ser någon bli knuffad och/eller retad, skulle du:

Om du ser någon bli retad eller knuffad, skulle du:

Eleverna kunde svara "annat" och skriva ett eget förslag på hur de skulle agera. Oftast användes "annat" för att understryka det alternativ de redan kryssat för. Flertalet skrev också att agerandet skulle "bero på" vem som utsätts och hur allvarlig situationen upplevdes vara. Några använde också alternativet "annat" för att beskriva att alternativet "filma" syftar till att samla bevis.

"Filma och sen berätta för en vuxen (film är för bevis)."

Tjej

"Det beror på ifall det är nån man känner eller nån man inte känner."

Kille

"Om det skulle vara någon jag känner skulle jag säga till en vuxen men annars inte."

Kille

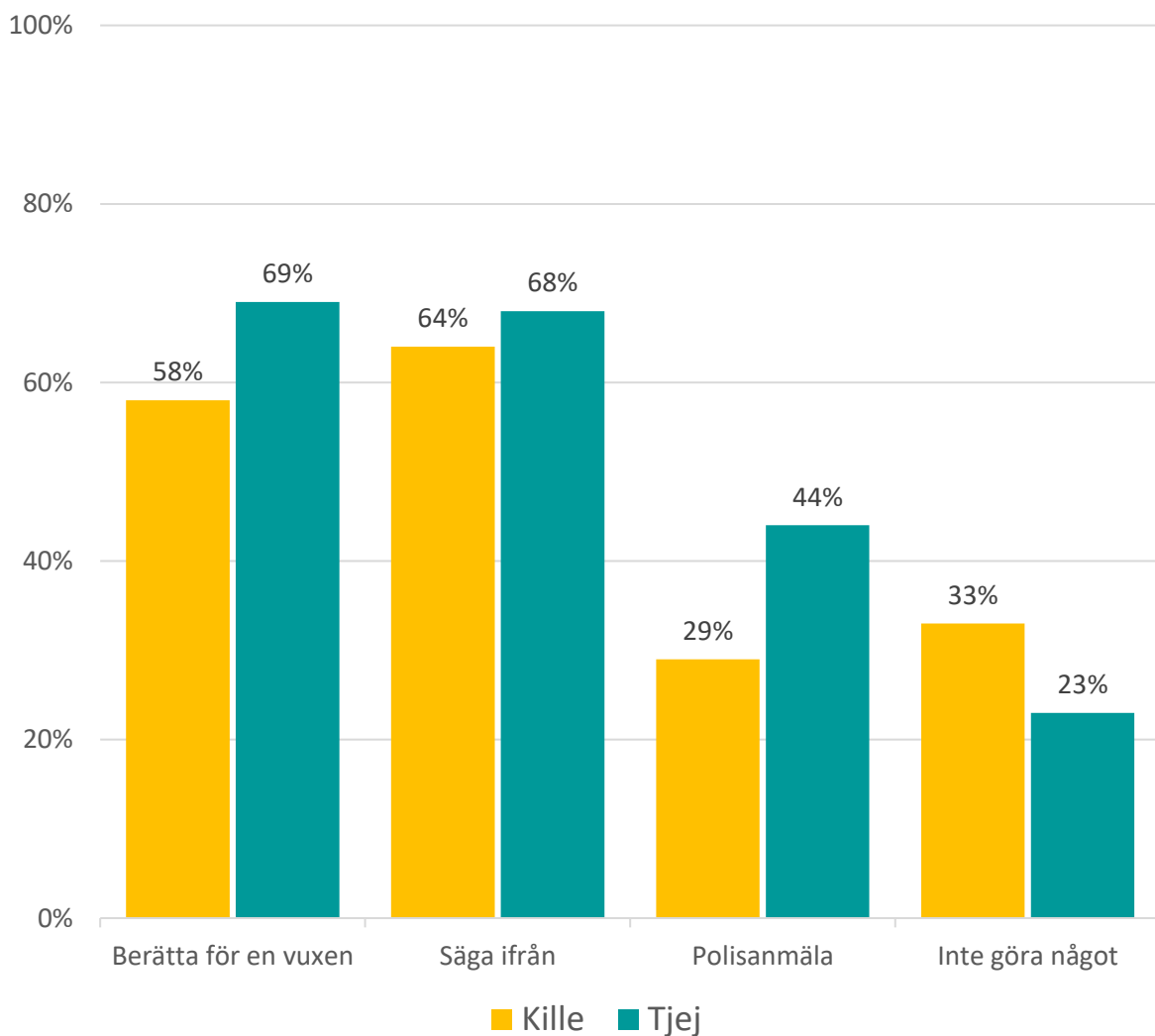
"Beror på vem det är t.ex. om det var min kompis. Då skulle jag hjälpa henne."

Tjej

Om du upptäcker någon som skickar oönskade bilder eller sprider rykten, skulle du:

Något fler tjejer skulle berätta för en vuxen och fler tjejer än killar skulle polisanmäla. Vid en jämförelse med andelen som skulle göra det vid knuffar och retningar, höjs andelen i båda grupperna. Det är något som tyder på att det upplevs mer allvarligt att skicka oönskade bilder eller ryktesspridning. Eleverna kunde markera flera svarsalternativ på denna fråga och skriva egna förslag.

Om du upptäcker någon som skickar oönskade bilder eller sprider rykten, skulle du:

Om du upptäcker någon som skickar oönskade bilder eller sprider rykten, skulle du:

Eleverna kunde även svara "annat" och skriva egna förslag på hur de skulle agera. Bland elever som angivit "annat" framkom att deras agerande skulle "bero på" om de kände personen eller hur allvarligt det var. Flera anger också att de skulle ha ignorerat alternativt blockerat personen.

"Blockera om det är olämpliga bilder och berätta för en vuxen om det sprids rykten."

Tjej

"Jag skulle bara anmäla om situationen var allvarligt, ibland är det bara för skojs skull."

Kille

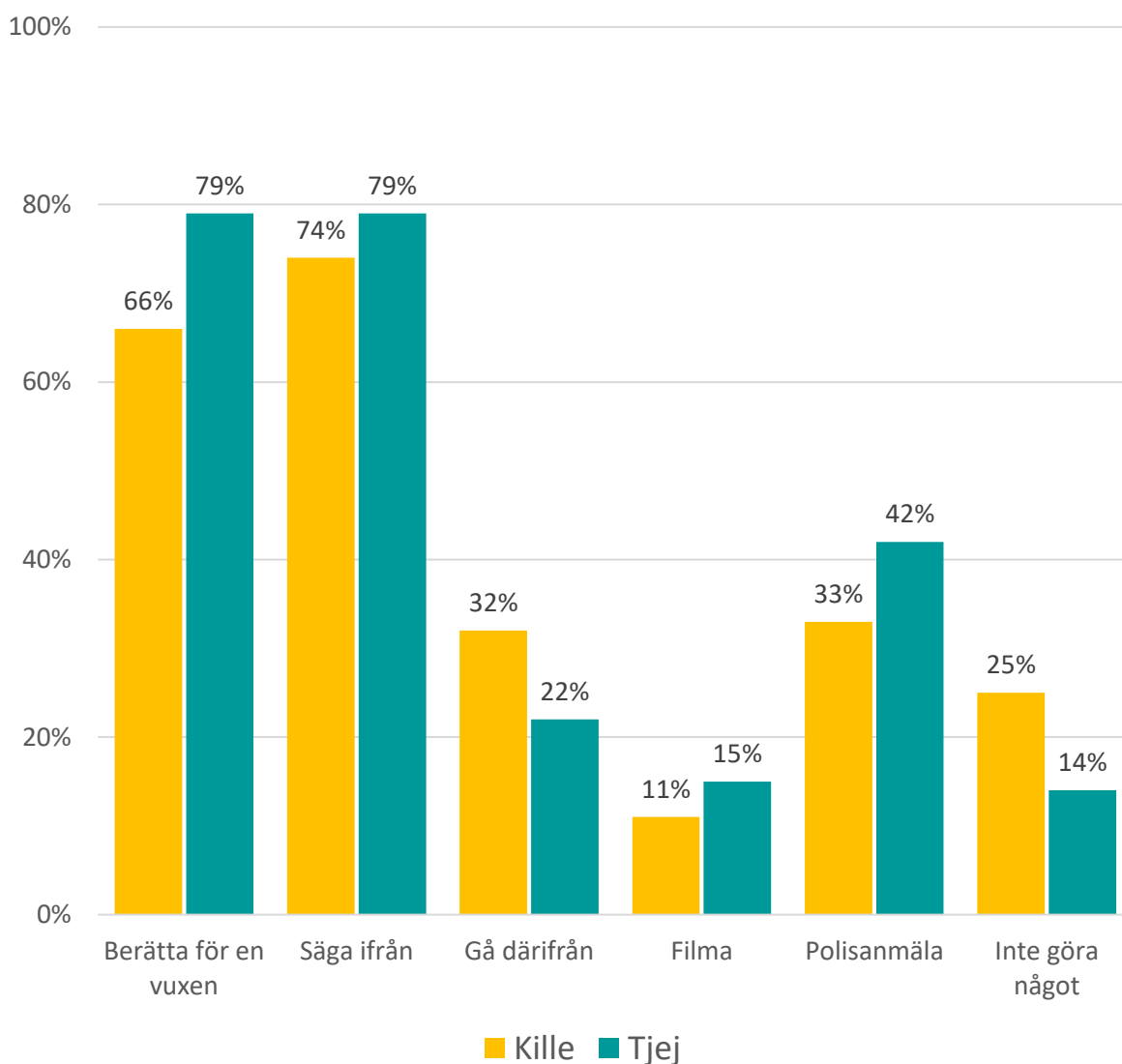
"Jag skulle förmodligen ta hjälp av en vuxen att polisanmäla."

Tjej

Om du ser någon bli tafsad på, skulle du:

En högre andel elever skulle berätta för en vuxen när det gäller att se någon som blir tafsad på än när det gäller att se någon bli knuffad och/eller retad samt om någon sprider oönskade bilder eller rykten. Ungefär en lika stor andel elever skulle polisanmäla när det gäller att se någon bli tafsad på som när det gäller någon som sprider oönskade bilder eller rykten. Bland de svarande är det något fler tjejer som väljer alternativen att berätta för en vuxen och polisanmäla. Att andelen tjejer som skulle berätta för en vuxen eller polisanmäla är högre än andelen killar kan tyda på att de är mer utsatta för denna typ av våld. Eleverna kunde markera flera svarsalternativ på denna fråga och skriva egna förslag.

Om du ser någon bli tafsad på, skulle du:

Om du ser någon bli tafsad på, skulle du:

Eleverna kunde även svara "annat" och skriva ett eget förslag på hur de skulle agera. Även här är det flera elever som anger att deras agerande skulle "bero på" om de känner personen. Flera väljer att förtydliga att anledningen till att de väljer att filma är för att samla bevis. Flera elever uttrycker att de skulle ta till våld om de såg någon som blev tafsad på. Ytterligare en stor andel elever skriver att de skulle visa omtanke och fråga hur den utsatte mår.

"Skulle prata med personen som blev tafsad på hur den vill gå vidare med det."

Tjej

"Jag filmar och visar polisen och sedan radera."

Kille

"Det beror på ifall det är någon man känner eller inte."

Kille

OM ATT VÄNDA SIG TILL VUXNA

Unga vänder sig inte alltid till vuxna om hjälp,
vad tror du att det beror på?

Många elever är rädda att göra vuxna besvikna och rädda för konsekvenser. De uttrycker också en oro och rädsla för att vuxna ska berätta vidare till andra såsom lärare, föräldrar eller vårdnadshavare. Eleverna oroas också att det de har berättat för en vuxen ska komma ut till jämnåriga. Tjejer vill i större utsträckning undvika att oroa vuxna medan killar är mer oroliga för att det ska komma ut att det är de som har berättat.

rädd hot
rädsla rädda
inblandning
konsekvenser
vågar inte
vet inte
hotad
vet ej skvallra
orkar inte

Unga vänder sig inte alltid till vuxna om hjälp, vad tror du att det beror på?

Här har vi specifikt frågat efter orsaker till att unga inte alltid vänder sig till vuxna. Svaren säger alltså inget om i vilken utsträckning de skulle göra det.

Flertalet tycker att vuxnas reaktion blir överdriven och att problemet förstoras i onödan. Vissa anser också att den vuxne tror att den unge överdriver när den berättar. I viss utsträckning saknas tilltro till att vuxna kan hjälpa till och vissa tycker att hjälpen kommer på fel sätt. Några elever uttrycker att de gärna vill vara oberoende av vuxnas hjälp och känna att de klarar av att hantera utmaningar och problem på egen hand.

"Man tror att man kan klara sig själv och att man ej behöver vuxnas hjälp. Man kanske är rädd också."

Tjej

"Att de inte litar på vuxna eller att det inte finns någon vuxen i närheten som de kan lita på. Obekväma diskussioner, rädsla, litar ej på några vuxna."

Kille

"Om andra får reda på att du pratar med en vuxen kommer du bli mobbad. Du är även en snitch och pussy då."

Kille

"Vissa vuxna är oförstående och kan ibland försöka hitta lösningar när man bara vill att de ska lyssna."

Tjej

Vad skulle göra det lättare att berätta för vuxna?

En stor del av eleverna har svarat att de inte vet vad som skulle göra det lättare att berätta för vuxna. Bland dem som har gett förslag framkommer önskemål om vad de vill att vuxna ska göra. Några svar handlar också om att de vill att de vuxna inte ska bli arga eller döma dem.

Vad skulle göra det lättare att berätta för vuxna?

En stor andel tror att vuxna kan hjälpa till att lösa problemet. Samtidigt understryker de vikten av att vuxna lyssnar och inte gör något förhastat.

”Om de lyssnade och försökte att inte lösa problemet direkt.”

Tjej

”Om vuxna frågar enkla frågor varje dag, t.ex. hur mår du och så får man en tätare kontakt.”

Tjej

”Vara anonym eller prata genom sms.”

Kille

Liv och hälsa ung 2023

Resultat av levnadsvaneundersökningen Liv och hälsa ung (2023) visar att 75 procent av flickorna och 85 procent av pojkarna svarade att de kunde prata med någon av sina föräldrar om nästan allt.

Vad tror du att vuxna gör om de får reda på att något har hänt?

Det som framkommer i svaren är att eleverna tror att de vuxna skulle försöka hjälpa till när det har hänt något. Några skriver att de vuxna inte skulle göra någonting eller att de i vissa fall kan förstora och göra situationen värre. Många uttrycker också att vuxna kontakter föräldrar, polis eller lärare. Vem som kontaktas beror på hur allvarlig situationen uppfattas

Vad tror du att vuxna gör om de får reda på att något har hänt?

"Beror på vad som har hänt. De skulle berätta till andra lärare, eller anmäla?"

Tjej

"Försöker hjälpa (det kanske inte blir på rätt sätt), gör ingenting."

Tjej

"Jag själv vet att det inte finns något mellanting, antingen gör de nästan ingenting eller så kan de eskalera situationen mer."

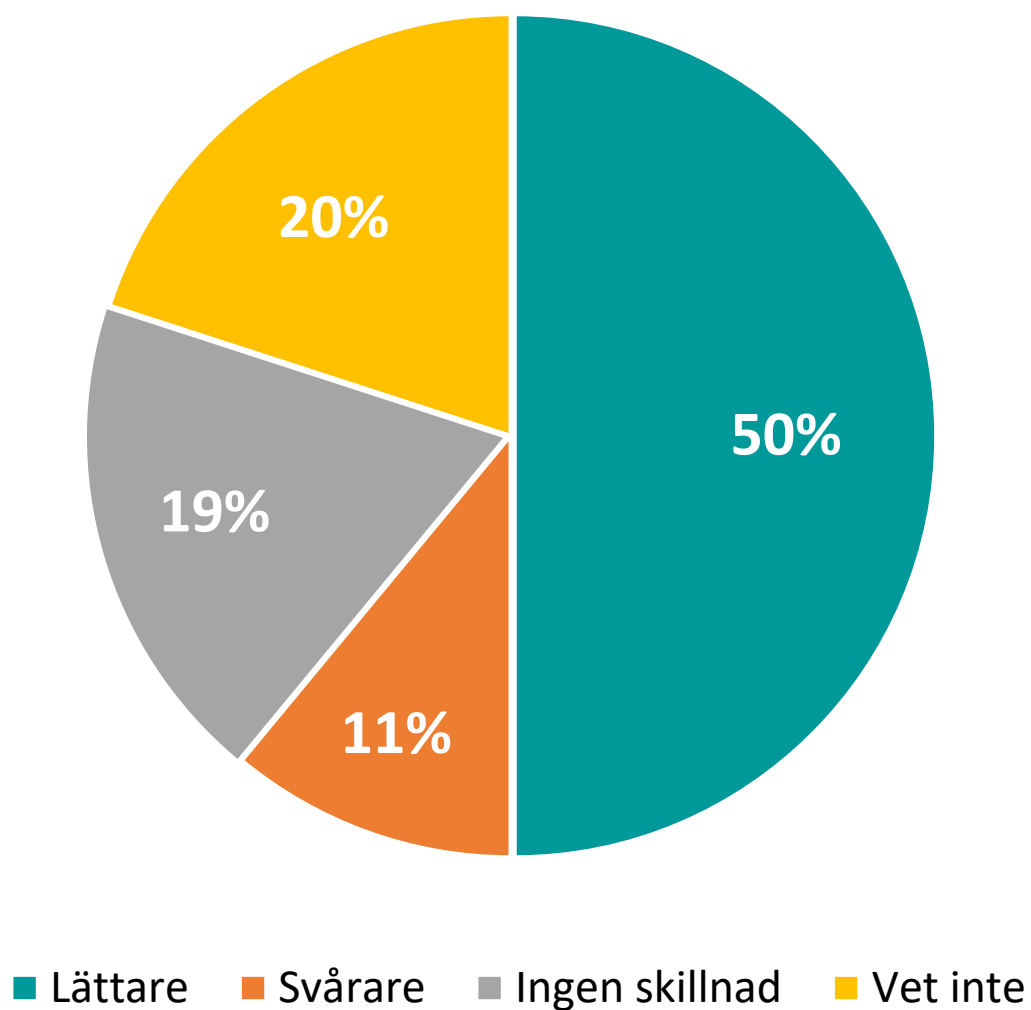
Kille

"Det beror på vilken vuxen, men dom hade velat prata och hjälpa till."

Kille

Om du tänker tillbaka, var det lättare eller svårare att berätta för vuxna när du var yngre?

Hälften av eleverna svarar att de tycker att det var lättare att berätta för vuxna när de var yngre. 11 procent tycker att det var svårare.

Vad tror du att det beror på?

Att det var lättare eller svårare att berätta för vuxna när du var yngre

I svaren framkommer att det handlar om en förskjutning i ansvarsfrågan, det vill säga att när de var yngre låg mer av ansvaret på de vuxna medan ansvaret flyttats över till dem själva i tonåren. Detta uttrycker flera som något positivt, dvs. att de vill känna att de har kontroll på situationen. Flertalet uttrycker att problemen upplevdes som mindre allvarliga och utmanande när de var yngre samt att de i tonåren vill hålla vissa saker privata. Några skriver att de hade mer förtroende för vuxna när de var yngre och att de upplevde att de vuxna förstod dem bättre då.

“För att då var problemen inte lika seriösa eller allvarliga. Nu så är det mer komplicerat och man förlitar sig mer på sig själv än andra nu.”

Tjej

”Vill hålla mina grejer mer privata och jag berättar för mina kompisar.”

Tjej

”Har alltid varit samma, aldrig något problem.”

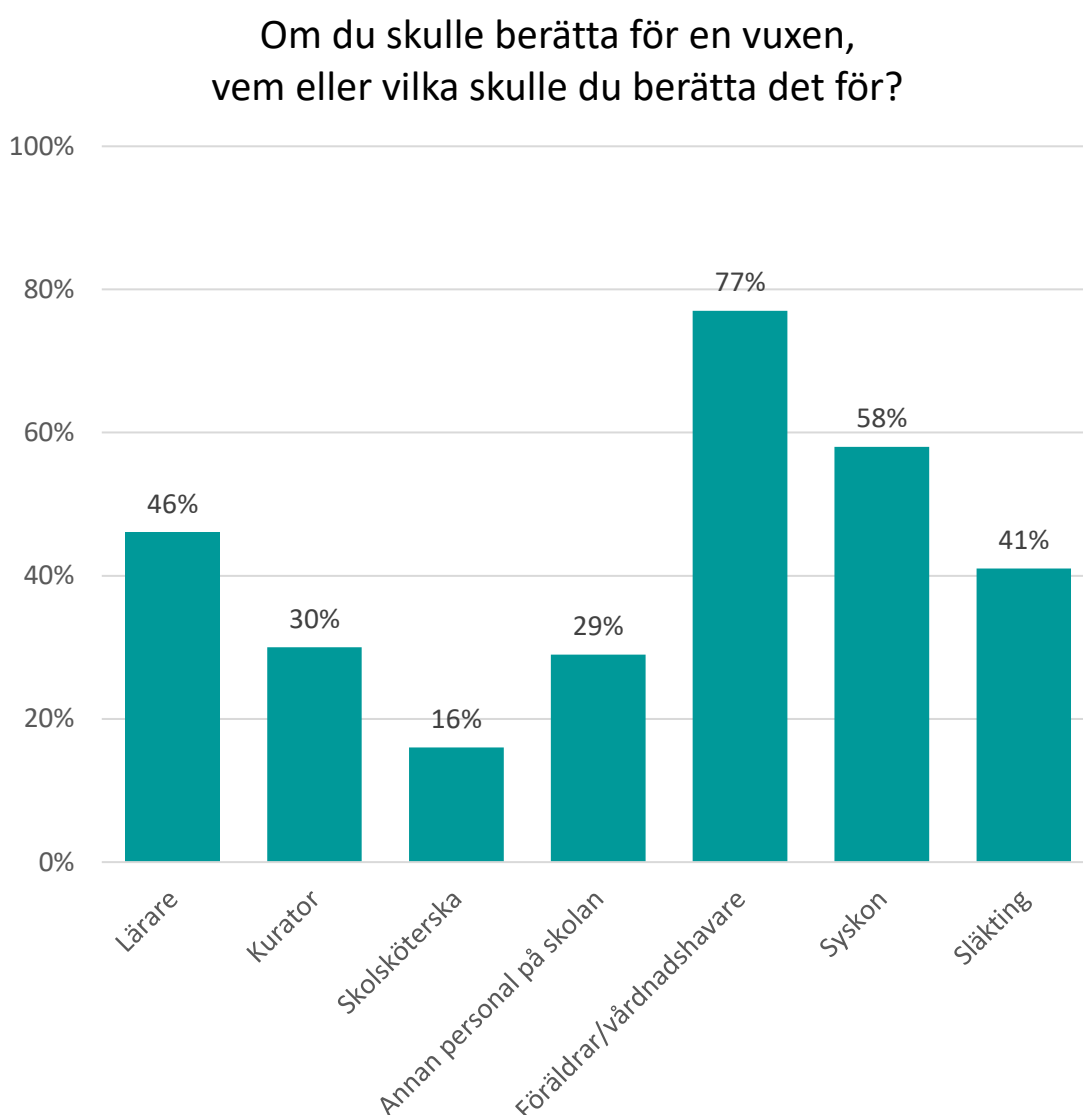
Kille

”Eftersom jag hade mindre ansvar själv och de hade mer ansvar över mig”.

Kille

Om du skulle berätta för en vuxen, vem eller vilka skulle du berätta det för?

I elevernas svar ser relationen till den vuxne ut att vara central. Föräldrar eller vårdnadshavare, syskon eller släkting skulle många vända sig till. Lärare är den yrkeskategori på skolan som de flesta skulle välja att kontakta och därefter följt av kurator, annan skolpersonal och skolsköterska. Att yrkeskategorierna kurator och skolsköterska som ingår i elevhälsan, hamnar lägre i jämförelse med andra alternativ kan ha att göra med hur etablerad relationen mellan dem och eleverna är.

Enligt uppgifter i Utbildningsdepartementets utredning (SOU 2021:11) går det i snitt en skolsköterska på ca 440 elever och en kurator på ca 460 elever i grundskolan.

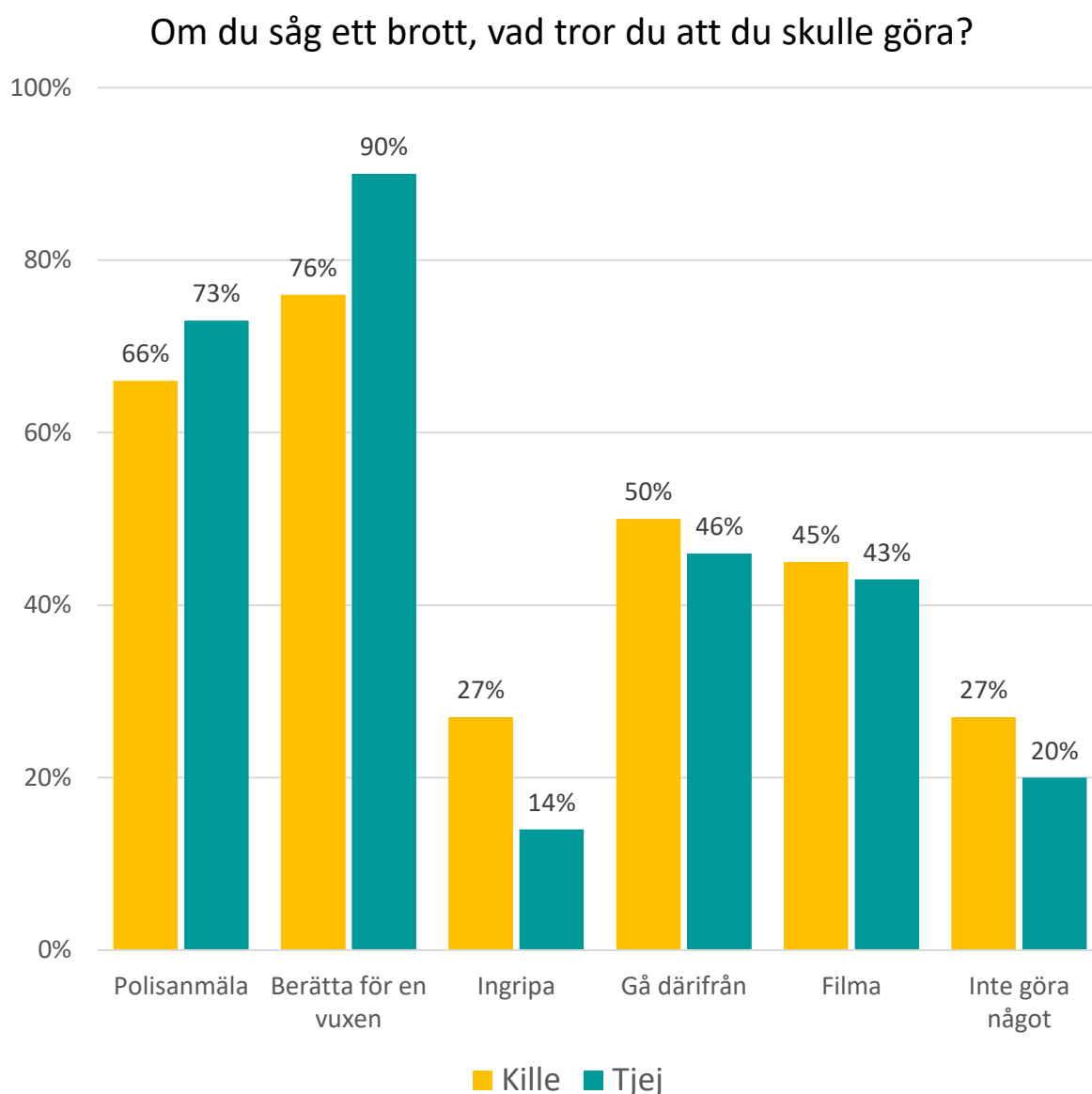
”Jag har alltid
haft en bra och
nära relation
med min mamma
mest och har typ
inga hemligheter
för henne.”

Tjej

OM DU SÅG ETT BROTT

Om du såg ett brott, vad tror du att du skulle göra?

Majoriteten, varav något fler tjejer, skulle berätta för en vuxen eller polisanmäla. Få av eleverna skulle ingripa, killar skulle ingripa i större utsträckning än tjejerna.

Om du såg ett brott, vad tror du att du skulle göra?

Eleverna kunde även svara "annat" och skriva ett eget förslag på hur de skulle agera. Bland elever som angivit "annat" framkom att "det beror på" vilket brott de såg. Om det är ett grovt brott anger många att de skulle ringa polisen eller få någon annan att ringa polisen, alternativt berätta vad de såg för någon vuxen. Många understryker i kommentarerna att de skulle filma för bevis. Vissa skriver att de inte skulle "gola".

"Vill inte få skit så att någon gör något mot mig, beror på vad det är inte om det är typ att snatta godis."

Tjej

"Filma och ge till polisen. Beroende på situationen skulle jag kanske ingripa."

Kille

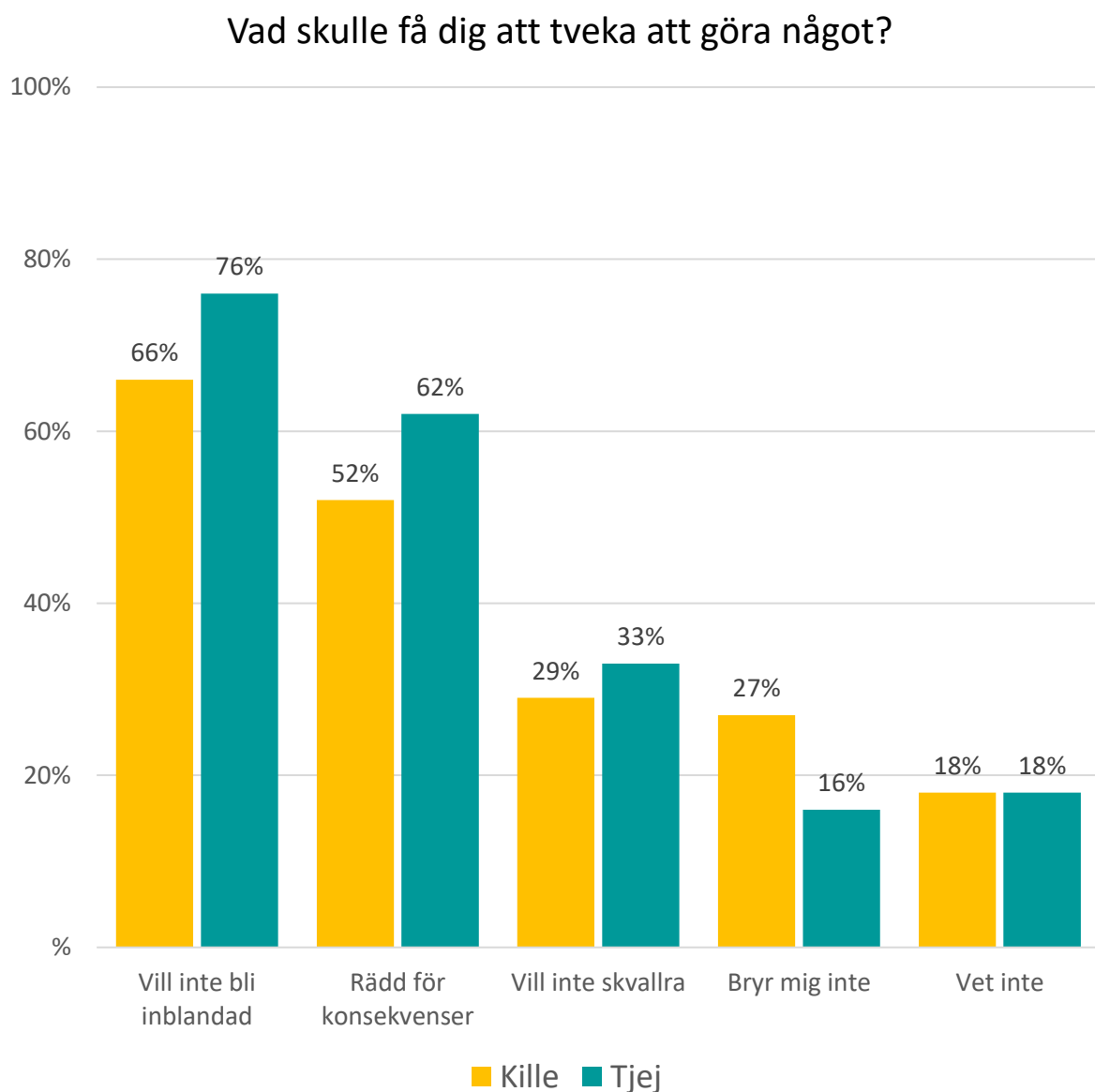
"Beror på vilket brott det är."

Kille

Vad skulle få dig att tveka att göra något?

Om du såg ett brott

Eleverna fick kryssa i vad som skulle få dem att tveka i frågan om att göra något om de såg ett brott. Killar och tjejer rangordnar de olika alternativen likadant men en högre andel tjejer oroar sig för att bli inblandade eller utsättas för konsekvenser. Fler killar än tjejer svarar att de skulle tveka att göra något på grund av att de inte bryr sig.

Vad skulle få dig att tveka att göra något?

Om du såg ett brott

Eleverna kunde också svara "annat" och skriva egna anledningar till att de skulle tveka. De flesta använde det för att förstärka något av de andra alternativen och skriver också att det skulle "bero på" hur allvarligt brottet är. En tendens är att de vill göra något (agera) men de anger att de är oroliga för sin egen säkerhet och för att bli skadade.

"Om det finns
ett vapen
inblandat."

Kille

"Vill inte vara
inblandad samtidigt
vill göra mitt bästa
för de oskyldiga."

Tjej

"Rädd för
konsekvenser, för
att själv bli skadad."

Tjej

"Vill inte
göra folk
besvikna."

Tjej

Vad tror du kan hindra någon från att
göra en polisanmälan?

hotad
räddsla
orkar inte
räddhot
konsekvenser
inblandning
vet inte
vill inte skvallra
vågar inte

Vad tror du kan hindra någon från att göra en polisanmälan?

Vanligast förekommande svar på vad som kan hindra någon från att göra en polisanmälan handlar om rädsla. Främst rädsla för konsekvenser eller hot.

"Man kanske är för rädd och man vill inte bli inblandad för då blir det konsekvenser"

Kille

"Rädsla och okunskap om hur man gör och hela processen sker när det händer."

Tjej

"Rädd för att skvallra, blivit hotad, inte vet hur de ska polisanmäla, osäker om vad den egentligen såg/var med om verkligen är ett brott och många känner att polisen ändå inte kommer bry sig."

Tjej

"Rädd för att bli hotade av de som begått brottet".

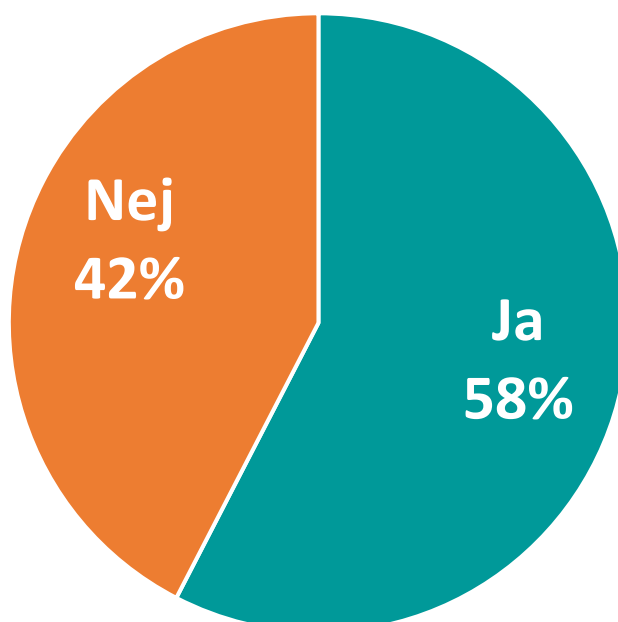
Kille

ANMÄLAN

Känner du till att det är olagligt att hindra någon från att anmäla ett brott eller vittna?

dvs. övergrepp i rättssak

58 procent av eleverna känner till att det är olagligt att hindra någon från att anmäla ett brott eller vittna.

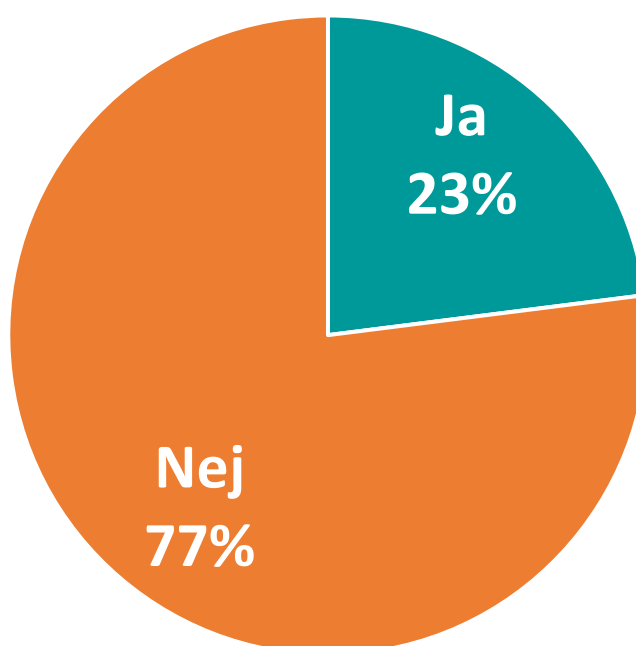

Övergrepp i rättssak

Enligt Åklagarmyndigheten (aklagare.se) innebär övergrepp i rättssak att den som genom våld, hot om våld eller på annat sätt angriper en person för att hon eller han har anmält ett brott, vittnat i rättegång eller liknande eller försöker hindra en person att anmäla eller vittna gör sig skyldig till övergrepp i rättssak.

Känner du till vad medling med anledning av brott är?

En stor andel har svarat att de inte har kännedom om vad medling vid brott innebär.

Medling vid brott

Medling vid brott innebär att en gärningsperson och ett brottsoffer träffas i närvaro av en medlare för att prata om brottshändelsen och dess konsekvenser. Syftet är att ge gärningspersonen tillfälle att förstå brottets konsekvenser samtidigt som brottsoffret ges tillfälle att bearbeta sin upplevelse. I Sverige används insatsen sedan 2002 utifrån medlingslagen (lag 2002:445) och sedan 2008 är samtliga svenska kommuner skyldiga att erbjuda medling till lagöverträdare under 21 år (Socialstyrelsen, 2020).

Kan vuxna göra något mer för att du ska känna dig trygg att berätta om ett brott eller en kränkning?

Citat som är representativa har valts ut och som ger konkreta tips på vad vuxna kan göra.

"Det finns mycket vuxna kan göra. Det kan räcka med att de bara finns där för oss så det blir lättare att prata." Tjej

"Prata lugnt och ha förståelse för den som lyssnar samt att fler vågar vittna och ingripa om något händer." Kille

"Fråga snällt och lugnt och ha ett lugnt ansiktsuttryck."

Tjej

"Lyssna på mig och avbryt inte." Tjej

"Visa att det ger konsekvenser för brottslingen, om jag inte ser skillnad finns ingen anledning till att berätta."

Tjej

Inget av dessa förslag kräver någon särskild utbildning eller expertkompetens.

Kan vuxna göra något mer för att du ska känna dig trygg att berätta om ett brott eller en kränkning?

"Att vuxna börjar ta det lite mer lugnt när man berättar för dem och de kan börja heja på sina barn, "Kom igen, du klarar det!" eller "Lugnt, det kommer att lösa sig"."

Tjej

"Ha en gång i månaden att få skriva till en vuxen." Kille

"Att man t.ex. har flera som har koll på rasterna, sakerna händer oftast på rasterna eller på väg hem."

Tjej

"Att inte berätta om vem det var som berättade, utan att den vuxna bara säger tex: "Jag har fått reda på att...."

Kille

"Prata mer om det och allvaret i att inte anmäla och ignorera allvarliga samhällsproblem."

Tjej

"Kommunicera. Om man pratar mer med sina barn så kanske de vågar erkänna."

Tjej

”Fråga om man
mår bra.”

Kille

”Vuxna kan vara
bra stöd och det
kan vara skönt att
lätta på hjärtat”

Tjej

”Ta det lugnt,
andas och sen
berätta.”

Kille

”Det finns kanske inte
så mycket vuxna kan
göra men att de är
lugna och inte får
panik och att de
lyssnar”

Tjej

UNGDOMAR VILL:

- Att vuxna ska **lyssna** på det de har att berätta.
- Att vuxna ska **bygga tillitsfulla relationer** med ungdomar.
- Att vuxna ska **fråga ungdomar hur de mår** och visa att de bryr sig.
- Att det ska finnas möjlighet att anmäla brott och kränkningar **anonymt**.
- Att det leder till **konsekvenser för den som har utfört brottet eller kränkningen**, så att man inte har berättat i onödan.

AVSLUTANDE ORD

Denna temperaturmätare syftar till att lyfta elevernas perspektiv i frågan om trygghet och vad vuxenvärlden kan göra för att öka den. Gensvaret från eleverna var mycket större än förväntat och vi kan konstatera att frågan engagerar unga i stor utsträckning. I efterhand kan vi se att vissa frågor skulle vi ha kunnat förtydliga och omformulera för att få ut mer av svaren. Resultatet kan användas till att ge en fingervisning om vad som kan vara intressant att undersöka vidare.

I några av svaren kan vi se tendenser i gruppen tjejer respektive killar. Dels att maskulinitetsnormen kan tänkas göra sig påmind i frågan om hur ofta killar vänder sig till vuxna vid incidenter och agerar som åskådare, dels att tjejer kan tänkas oroa sig för att bli utsatta eller är mer utsatta för vissa våldstyper.

Eleverna ger oss vuxna många svar, även när de svarar "vet ej/ vet inte" på frågan om vad som skulle göra det lättare att berätta för en vuxen. De visar att de inte har alla svar utan att vi får påminna oss om att det stora ansvaret ligger på oss vuxna. Vi behöver hitta strategier för att göra det lättare för unga att vända sig till vuxna när de behöver hjälp och stöd.

Några tips får vi av de unga och resultaten visar att elevernas önskemål om vad vuxna ska göra är rimliga önskningar som inte kräver någon expertkompetens. Det som är återkommande handlar framför allt om att ta sig tid att lyssna och att inte agera för snabbt. De unga vill bli tillfrågade och involverade i att hitta lösningar men det räcker långt att bara fråga hur de mår och lyssna på svaret.

Vi hoppas att denna undersökning kan vara till nytta i det fortsatta arbetet att öka ungas trygghet.

TIPS PÅ MER INFORMATION

Brottsofferjouren, *Att stötta och bemöta brottsutsatta barn och unga.*

[Till dig som möter unga - BOJ \(brottsofferjouren.se\)](https://brottsofferjouren.se)

CAN, Centralförbundet för Alkohol- och Narkotikaupplysning, *Vem kan man lita på?*

Undersökning om unga, medier och känsliga frågor.

[Vem kan man lita på? CAN 2023](https://can.se)

Hälsoäventyret, *En skola fri från allt våld - Uppsala läns unga kommer till tals i det våldsförebyggande arbetet.*

[halsoaventyret broschyr-valdsforebyggande-arbete maj-2022.pdf \(regionuppsala.se\)](https://regionuppsala.se/halsoaventyret-broschyr-valdsforebyggande-arbete-maj-2022.pdf)

Jämställdhetsmyndigheten, Handbok *Inget att vänta på.*

[Handboken Inget att vänta på \(PDF\) | Jämställdhetsmyndigheten \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](https://jamstalldhetsmyndigheten.se)

Region Uppsala, *Liv och hälsa ung 2023 Uppsala län.*

[Liv och hälsa ung 2023 Total \(regionuppsala.se\)](https://regionuppsala.se)

Läs mer om Hälsoäventyret
regionuppsala.se/halsoaventyret

